

Belső pályázat /2021/.

8. Monitoring 4 db MMM felmérést vállaltunk. Az adatokat, a felmérőlapokat leadtuk, ill. feltöltöttük.

9. Természetvédelmi programok megvalósítása:

A/. Odúlakó madarak védelme

Április és május kedvezőtlen időjárása nem sok jót ígért 2021 tavaszán, az odúfoglalások késtek és időben is nagyon széthúzódott a költés. Az első költés ellenőrzésénél 11 fészket találtunk, ahol a teljes cinegefészkealj elpusztult (76 fióka). A széncinege költése volt a leggyakoribb a hat odútelepen. Sajnos a kisebb termetű kék és barátcinege odúfoglalása nagyon alacsony, ill. barátcinege költés nem is volt. Örvedetes, hogy a szőlőhegyi telepen egyre erősödik az örvös légykapók száma, hét sikeres és kettő sikertelen költés volt 35 odúban. 2022-ben 10 db odúval növeljük az „A” típusú eternit odúk számát a telepen, u.e. csökkentjük a gunarasi telep odúszámát. A csuszka odúfoglalása annak ellenére nem mozdult el a 2-3 %-ról, hogy az odúk többségéből 6 fióka repült. Az odúkban, illetve a fészkealjokban a legnagyobb kárt a nagy tarkaharkály okozta (17 helyen) az odúk kopácsolásával, kilyukasztásával, a nagy pele a tojások kifosztásával, zavarással. Ebben az évben találkoztunk először az erdei sikló nagyobb számú kártételével (3), a mosdósi telep odújában egy közel egy méteres példány tartózkodott széncinege fészken.

A program felnőtt vezetői Molnár Norbert, Tóth Dániel, Nagy Sándor.

2021-ben 1062 madárfióka repült ki az odútelepeken lévő odúkból.

A munkába bevontak száma: tagok (6 fő), nyári táborozók (46 fő)

Az odútelepek száma: 6

A kihelyezett odúk száma: 200+25 db

Megoszlása: A típus 5 db; B típus 190 db; C típus 4 db; nagy „C” 10 db, „D” odú 15 db, kuvik láda 1 db

Foglalt: 157 odú (210 költés); 10 odút kisemlős (nagy, mogyorós pele, mókus) és lódarázs foglalt.

A kirepült fiókák száma: 1062 pld.

Védett faj fiókáinak száma: 1053 pld.

Természetvédelmi értékük: 26,4 millió forint

fajok odúszám/foglalt/madár foglalt/emplős, darázs	Tüske 50/41	Gunaras 50/36	Belváros 25/20	Szigeterdő 20/12	Szőlőhegy 30/28	Mosdós 25/20	összesen 225/157
széncinege fészkealj/fiókaszám	8/54	37/173	19/77	14/62	17/104	28/162	123/632
kékcinege	-	1/7	-	-	2/14	-	3/21
barátcinege	-	-	-	-	-	-	-
örvös légykapó	-	-	-	-	7/32	-	7/32
mezei veréb	58/268	2/9	2/19	-	-	-	62/296
házi rozsdafarkú	2/7	-	2/9	-	-	-	4/16
csuszka	-	1/7	-	-	1/7	1/6	3/20
szürke légykapó	1/4	-	-	-	-	-	1/4
nagyméretű „C” és „D” odúk (15-10 db)							
macskabagoly	-	-	-	-	-	-	-
erdei fülesbagoly	-	-	1/3	-	-	-	1/3
seregély	-	1/4	-	-	1/5	-	2/9
csóka	-	-	1/4	-	-	-	1/4
széncinege	1/6	-	-	-	-	-	1/6
mezei veréb	1/5	-	-	-	2/10	-	3/15
költések száma	71	42	25	14	30	29	211
fiókák száma	344	200	112	62	172	172	1062

egyéb odúfoglalók	3	3	-		2	2	10
vörös mókus	1						1
nagy pele					1		1
mogyorós pele	1	1			1		3
denevér							
darázs	1	2				1	4
erdei sikló						1	1

A kihelyezett odúban költő madárfajok száma: 9

Fajonkénti fiókaszáma: 1. széncinege 634 pld, 2. kékcinege 21 pld 3. örvös légykapó 32 pld,

4. mezei veréb 311 pld, 5. házi rozsdafarkú 16 pld, 6. csuszka 20 pld, 7. csóka 4 pld, 8. szürke légykapó 4 pld. 9. erdei fülesbagoly 3 pld, 10. seregély 9 pld.

A 15 db D odút 5 településen két alkalommal ellenőriztük.

Sajnos a kuvik, füleskuvik, a banka továbbra is elkerülte az odúkat. Hat odút foglalt el madár - seregély, széncinege és mezei veréb.

Nagyméretű C odúból 10 db volt kihelyezve vércséknek, erdei fülesnek, csókának és macskabagolynak. Erdei füles és csókák foglaltak belőle két odút a belvárosban. A Kapos völgyébe 2021-ben kihelyezett öt új ládában nem volt foglalás - igaz elég későn helyeztük ki a ládákat.

B/. Fehér gólya-védelmi program

2021-ben a 109 gólyapárból 81 költött sikeresen Tolna megyében....

A felmérés ideje: 2021. július 4 – július 22.

Tolna megye 138 településén végeztünk gólyaszámlálást július hónapban, 59 településen volt fészkelő gólyapár. Az összeírt 273 fészek 40%-a volt foglalt, 109 gólyapárt és egy helyen pár nélküli fészekfoglalt találtunk.

Az egykor fákon költő fehér gólya fészkeinek 89%-át 2021-ben is villanyoszlopokon találtuk, a fán fészkelés 1982-ben szűnt meg (Dombóvár, Szigeterdő) megyénkben. Tíz fészket találtunk kéményen, illetve egy-egy fészket hidroglobuszon (Regöly-Majsapuszta) és várromon (Döbrököz).

körzet/fészek	Paks	Bonyhád	Dombóvár	Szekszárd	Tamási	összesen	
külön oszlopon	3		1	4	3	11	10,0%
vill.o. kosáron	13	5	6	23	33	79	74,4%
vill.o. vezetéken	3	1		3		7	6,4%
kéményen	3	1	2	2	2	10	9,2%
várromon			1			1	0,9%
hidroglobuszon					1	1	0,9%
	22	7	10	32	38	109	100%

A visszaérkező gólyapárok száma az elmúlt 80 évben csak kétszer – 2016, 2020 - volt ilyen alacsony (109 pár). Az öt körzetből a paksi és a tamási körzet állománya stabil, sajnos tovább tart a DK-i régió (Szekszárd és körzete) és a dombóvári körzet állománynak stagnálása, csökkenése.

Az öt körzet fészkenkénti fiókaátlaga: 2,03 A sikeres költések átlaga: 2,77

A 2021. évi szaporulat gyenge közepesnek mondható, az öt körzet közül a dombóváriak szaporulata volt a leggyengébb, soha ilyen kevés fióka nem repült ki a körzet fészkeiből. A többi körzetet egyformán sújtotta a hűvös és csapadékos május, jól mutatja ezt a fészkek fiókaátlaga (2,1). Továbbra sincs magyarázat a DK-i körzet évek óta tartó alacsony fészekfoglalására és a költések sikertelenségére.

körzet	fészkek/fiókaszáma 2021.	fiókaátlag									
		2021	2020	2019	2018	2017	2016	2015	2014	2013	
Dombóvár	10/12	1,2	2,1	0,6	3,2	2,3	1,8	2,7	2,0	3,4	
Paks	22/46	2,1	2,3	2,1	2,9	2,5	1,9	2,1	2,1	3,5	
Bonyhád	7/15	2,1	2,3	1,8	3,0	2,4	3,6	3,0	1,4	3,6	
Szekszárd	32/72	2,2	2,5	1,7	2,4	2,3	1,8	2,0	1,8	2,5	
Tamási	38/77	2,0	2,1	2,0	2,3	1,9	1,9	1,8	1,5	4,0	

A fehér gólya gyűrzését 2010-ben kezdtük el, 12 év alatt váltakozó sikerrel dolgoztunk, 2021-ig a jelölt fiókák száma megközelítette a 700 pld-t.

A gólyafiókák gyűrzését 2021 június 16-23-án az előzetes felmérések alapján Kurd, Dúzs, Szakály és Regöly településen végeztük és 40 fiókát jelöltünk (2012-ben 59, 2013-ban 126, 2014-ben 48, 2015-ben 76,

2016-ban 63, 2017-ben 74, 2018-ban 59, 2019-ben 49, 2020-ban 53 fiókat jelöltünk).

Leggőlyásabb települések megyénkben: Regöly községben 14, Szakály településen 9, Belecskán, Nagydorog településen 5-5, Dombóváron és Bátán 4-4 fészket foglaltak a gólyapárok. Hat településen találtuk a megyei gólyaállomány 37%-át.

A megyei gólyafelmérésben Molnár Norbert, Péter Dávid, Tóth Dániel és Nagy Sándor, a gólyagyűrésben Gelencsér Dalma Tóth Dániel, Molnár Norbert és Nagy Sándor vett részt.

Körzetenkénti megoszlás:

Körzet	települések száma	gólyás	nincs gólya
Paks	23	13	10
Bonyhád	29	7	22
Dombóvár	23	8	15
Tamási	30	13	17
Szekszárd	33	18	15
Összesen	138	59	79

A megyében összeírt fészkek száma: 273 Foglalt: 110 Üres: 163

Az összeírt fészkek száma körzetenként:

Körzet	Paks	Bonyhád	Dombóvár	Szekszárd	Tamási
Foglalt	22	7	11	32	38
Üres	18	14	34	63	34
Összesen	40	23	45	95	72

Fészkelési eredmények körzetek szerint (2021.)

Körzet	Gólyapárok	Sikeres költés	Sikertelen költés	Magányos gólya	Fiókák száma						Összesen
					1	2	3	4	5	6	
Paks	22	18	4	1	1	6	8	1	1	46	
Bonyhád	7	5	2			2	1	2		15	
Dombóvár	10	3	7			1	2	1		12	
Szekszárd	32	24	8			9	7	7	1	72	
Tamási	38	31	7		1	17	10	3		77	
Összesen	109	81	28	1	2	35	28	14	2	222	

Szaporulat alakulása 1991-2021 között:

Év/ gólyapár	Fészkek száma						Fiókák száma összesen
	0 (fiókaszám)	1	2	3	4	5 6	
1991/164	65	18	40	35	6		227
1992/148	27	2	30	70	17	2	350
1993/	teljes	megyei	felmérés	nem	volt		?
1994/184	19	2	20	75	58	10	552
1995/189	44	12	49	72	12		381
1996/	teljes	megyei	felmérés	nem	volt		?
1997/163	48	4	53	52	6		281
1998/176	14	1	52	80	23	6	467
1999/180	32	4	41	72	29	2	427
2000/190	15	2	22	77	58	16	589
2001/187	51	15	57	49	14	1	342
2002/193	32	2	34	94	30	1	467
2003/177	23	1	38	72	43		463
2004/167	23	4	14	94	32		442
2005/150	42	37	46	20	5	-	209
2006/138	23	7	33	61	13	1	315
2007/135	15	3	21	57	35	4	376

2008/124	10	4	27	60	21	2	332
2009/121	17	7	31	50	16	-	271
2010/128	69	9	34	15	1	-	126
2011/120	10	1	14	32	38	24 1	403
2012/120	23	9	29	38	20	1	266
2013/112	10	1	16	28	40	16 1	363
2014/123	36	12	26	43	6	-	217
2015/115	26	7	28	41	13	-	238
2016/109	25	12	31	33	6	2	207
2017/113	13	10	43	37	10	-	247
2018/116	23	1	21	34	28	9	302
2019/114	28	16	25	32	13	-	213
2020/109	20	3	31	38	17	1	249
2021/109	28	2	70	84	56	10	222

Az elnyert összeget útiköltségre fordítottuk (május végi felmérés – gyűrűzés előtt, és a június 2. hetében végzett felmérésre). Négy érkező gólya pusztulásáról tudunk és további 3 fiókáról a kirepülést követően.

Az adatok 80% már feltöltöttük, a többi folyamatban.

Somogy megye (Fehér gólya) néhány települések felmérése:

sorszám	település	fészek helye	foglalás ad/pull.
1.	Baté, Fő utca 25.	kül.o.kosár	2/4
2.	Mosdós, ABC buszmegálló	vill.o.kosár	2/3
3.	Nagyberki, Autóbontó	kazánkémény	2/2
4.	Csoma, Kossuth u.31	vill.o.vez. 2019	
5.	Csoma-Szabadi vasútállomás	vill.o.kosár	2/3
6.	Taszár, Széchenyi u.23.	vill.o.kosár	2/2

C/. Fecskevédelmi tevékenység

Fecskefelmérés Dombóvár településen végeztünk elsősorban azokon a helyeken, ahol korábbi évtizedekben a molnárfecske teles feszkélései voltak (Városi Malom, Vasútállomás, Fészek utca, Zöldfa utca, Árnyas utca emeletes házai, Gunaras Fürdő, Gunaras Kemping)

1. Füstifecske:

Az 1981. évi felmérés szerint 214 pár biztosan költött a városban, 2012-ben a költőpárok száma alig haladta meg a 40 párt. Az 1918-as és 2021. évi felmérés némi javulást mutat, de ez csak a „Zámbó tanya” állattartó telepének köszönhető.

A füstifecske esetében sajnos mindössze egy helyre a „Zámbó tanya” zsugorodott a teles feszkélési lehetőség. A város határában lévő sertés és szarvasmarha telepre az elmúlt években 25 műfészket helyeztünk ki, és további 30-40 korábbi fészkek van az istállóban. Az egyre szigorodó tartási körülmények az ott költő 46 pár megmaradását is veszélyeztetik. Egy párnál több füstifecske már csak egy helyen költ Dombóváron a Monostor utcában (3 pár egy tyúkólban). A városban összeírt 18 pár a még fel nem újított régi családi házak melléképületeiben költött. Az adatok lehangolóak, mert 1990 előtt csak a túskei állattartó telepen 80-100 pár füstifecske költött, ma egyetlen pár sem, mert az állattartás megszűnt. Túske-pusztán, ahol szinte minden család /120-130) foglalkozott állattartással 60-80 pár füstifecske költött. Az idej felmérés szerint mindössze 10 párt írhattuk össze. Dombóvár területének 70%-ra kiterjedő felmérés szerint mindössze 64 füstifecske pár költött biztosan.

2. Molnárfecske:

1980-ban a két nagyobb (malom, vasútállomás) és a nyolc kisebb teles feszkélésen 450 pár költött, szórtan a városban megközelítőleg további 430 pár. Összesen: kb. 900 pár.

40 évvel később (2021) a költőállomány száma biztosan nem éri el 200 párt a városban.

2.1. Az okok között a legfontosabb, hogy a Fészek, Zöldfa, Ady és Árnyas utcában (3-4 szintes emeletes házak) költő kb. 200-250 pár költési lehetősége 90%-ban megszűnt. Oka, hogy az ablakok felső sarkát a rolótokok elfoglalják az egykori fészkek helyét.

2.2. A Városi Vasútállomáson az átalakítás és a felújítások után már a nem tértek vissza a fecskék (80-100 pár). Egy részük – szórtan - átköltözött a vasút gazdasági és műszaki épületekre, ott elsősorban az ablakok sarkában építették a fészkeket (30-40 pár).

2.3. A Városi Malom három nagy épületén három helyen közel 200 pár fészkel az ezredforduló előtt. Több ezer madarat gyűrűztünk itt 2000 előtt. Ezek a telepek előregedtek, ill. élősködőkkel fertőzöttek lettek. 1990-től a tulajdonosváltás miatt a gyűrűzés megszűnt, de a bejutás is nehezzé vált. A fészkek nagy része elérhetetlen magasságban van. A régi előregedett fészkek eltávolítására kb. 30% helyen van lehetőség.

3. Partifecske –három helyen terveztük a már meglévő partfalak megújítását (Gunaras, Pincehely, Pacsmag), ezekből csak két helyen volt (Dombóvár, Gunaras és Pincehely) a partifecskeknek telepes költése 2021-ben.

3.1.Dombóváron (Gunaras) – 40 méteres régi partfalat májusban tettük rendbe, de ettől 220 méterre a kitermelés révén egy új partfal vonzóbb volt a partiknak. Később, június első hetében jött meg **kb. 120 pár**. A borz és róka kártétele miatt 20-25 pár költése tönkrement. A bányá tulajdonosa - közbejárásunkra - a termelést a partfalnál szüneteltette. A partfal nehéz hálózása miatt kevés madarat jelöltük. Uezen a területen kisebb partfalak kézi megújítását is elvégeztük, költőüregek előfűrészával elértük, hogy 4 helyen 9 pár gyurgyalag is megtelepedett.

3.2. Pincehelyen – a volt TSZ és major területén lévő partfalakban a megújításnak köszönhetően idén újra megtelepedtek a parti fecskék kb. **45-50 pár**, nem messze tőlük gyurgyalag is költött. A partfal, amiben évek óta gyurgyalagok költenek 15-25 pár magánterületen van. Az egyezkedés nem egyszerű.

3.3. Pincehely és Század közötti útszakasz mentén kisebb homokkitermelések felhagyott gödreiben, falak megújításával és a növényzet eltávolításával –öt helyen - 8-12-14 nm felületeket tettünk alkalmassá a parti madarak megtelepedésére.. Az említett helyek egyikén se volt költése a partifecskének. Gyurgyalag költőpárok száma emelkedett, négy helyen 27 pár költött. Dombóvár-Szőlőhegyen, Nagyszékelyen, Szakcs, Lengyel határában és a döbröközi partfalaknál sem jelent meg a parti, de szórványos fészkeléssel a gyurgyalag 6-18-14-15-24 pár költött az említett területeken. Pacsmagon a partfalra „szakosodott” borzok és rókák miatt Molnár Zoltán 2021-ben sem javasolta a tábor és a gyulaji erdő melletti előregedett partfal megújítását. Ezért ettől eltekintettünk.

Nagy Sándor
h.cs.titkár